

7-1463

T.C.
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Sayı : B 14 0 BHİ.0.00.00.02-639-205
Konu : Yazılı Soru Önergesi

28-12-2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) 05/12/2011 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1463-54431 sayılı yazı.
b) Başbakanlığın 08/12/2011 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/610-2-400/4024 sayılı yazı.

Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY'ın, Sayın Başbakanımıza yönelttiği ve Sayın Başbakanımızın da kendileri adına tarafımdan cevaplandırılmasını istediği (7/1463) esas nolu yazılı soru önergesi ile ilgili cevap ekte takdim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Nihat ERGÜN
Bakan

Ek- Soru önergesi cevabı (3 sayfa)

Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

MANİSA MİLLETVEKİLİ SAYIN ERKAN AKÇAY'IN YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Türk perakende sektörü Avrupa'da 7'nci, dünya'da 10'uncu büyük perakende sektörüdür. Gıda harcamalarında Avrupa'nın en büyük 5'inci, gıda dışı harcamalarda ise 8'inci büyük pazarıdır. Ülkemizde son 10 yılda Alışveriş Merkezleri 5 kat artmıştır. 2010 yılında sayıları 9 bini bulan büyük marketlerin sayısının 2012 yılında 12 bine yaklaşması beklenmektedir.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonuna kayıtlı aktif olarak çalışan yaklaşık 1 milyon 900 bin esnaf bulunmaktadır. Aileleriyle birlikte yaklaşık 8 milyonluk bir camia söz konusudur. Türkiye Bakkallar ve Bayiler Federasyonuna göre ülkemizde 245 bin bakkal vardır.

2010 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından Esnaf ve Sanatkarlar Değişim Dönüşüm Destek Strateji Belgesi ve Eylem Planı bizzat Başbakan tarafından kamuoyuna açıklanmış, bu konuda çalışma yapacak olan bakanlıkların 2011 yılsonuna kadar çalışmalarını bitirmesi istenmiş, ancak aradan 18 ay geçmesine rağmen somut bir sonuç ortaya çıkmamıştır.

Hipermarketler ve zincir mağazalar; esnaf ve sanatkarın karşısında ciddi bir haksız rekabet gücü oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, bu mağazaların çalışma kurallarına ilişkin olarak hukuki düzenlemelerin olmaması, küçük esnafı yok olma sürecine sokmaktadır. Bu rekabet ortamından başta bakkallar olmak üzere 60 meslek dalı olumsuz olarak etkilenmektedir. Anayasa'nın 173'üncü maddesi gereğince küçük esnaf ve sanatkarın devlet tarafından korunması ve desteklenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda;

Soru 1- Büyük Mağazaların ve alışveriş merkezlerinin kurlsız olarak çoğalmasına göz yumulması karşısında esnaf ve sanatkarı koruyucu önlemlerin alınmaması Anayasa'nın 173'üncü maddesinin ihlali anlamına gelmektedir. Hükümetimizin bu anlamda Anayasayı ihlal ettiğini düşünüyor musunuz?

Soru 2- Her yıl 700 bin gencine iş bulamayan devletimiz, yüz binlerce esnafın iş yerini kapatması halinde acaba nerede ve hangi alanlarda bu insanları istihdam edip barındıracaktır?

Soru 3- Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, büyük alışveriş merkezleri ve hipermarketlerin çalışma kurallarına ilişkin olarak hukuki düzenlemelerin olmaması, küçük esnafı yok olma sürecine sokmaktadır. Büyük alışveriş merkezleri ve hipermarketlerin hukuki zeminde ve rekabet şartlarına uygun olarak Avrupa Birliği normları da göz önüne alınarak çalışma kurallarına ilişkin hukuki bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?

Cevap 1- Soru önergesinde de belirtildiği gibi, Türk perakende sektörü son yıllarda gerçekleştirdiği atılımlar neticesinde Avrupa'nın ve dünyanın en büyükleri arasına girmiştir. Ülke ekonomisi için büyük önem taşıyan esnaf ve sanatkarlarımızın yanı sıra, büyük mağazalar ve alışveriş merkezleri de perakende ticaretinin aktörleri arasında yer almaktadır. Bunların mevcut ekosistem içerisinde, hep birlikte, sağlıklı gelişiminin sağlanması, regülasyonu ve özellikle de küçük esnafın varlığı ile rekabet gücünün kuvvetlendirilmesi meseleleri, Türkiye açısından olduğu kadar diğer pek çok ülke için de, aşılması gereken önemli konu başlıkları olarak gündemdeki yerini korumaktadır.

Bu açıdan değerlendirildiğinde, Hükümetimizin esnaf ve sanatkârlarımızı koruyucu önlemleri almaması gibi bir durum söz konusu değildir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığımız tarafından, perakende sektöründe rekabetin korunması ve mevcut sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla çeşitli proje ve çalışmalar olanca hızıyla sürdürülmektedir.

Bu çerçevede, değişen ticari şartlar karşısında esnaf ve sanatkârlarımızın rekabet gücünün artırılması amacı ile **Esnaf ve Sanatkârlar Değişim, Dönüşüm, Destek (3D) Strateji Belgesi ve Eylem Planında** (ESDEP) çeşitli tedbirler belirlenmiştir. Söz konusu tedbirler; yenilikçilik ve girişimciliğin geliştirilmesi, altyapı, kümelenme ve ortaklık faaliyetlerinin desteklenmesi ile kredi ve finansman şartlarının iyileştirilmesi gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

Bununla birlikte, esnaf ve sanatkârlarımıza KOSGEB tarafından yürütülen “**Girişimciliği Geliştirme**” destekleri çerçevesinde 322.321 TL, “**Girişimcilik Destek**” programı bünyesinde ise 152.677 TL tutarında destek verilmiştir. Öte yandan, esnaf ve sanatkârların değişen pazar şartlarına ayak uydurabilmeleri için ESDEP 5.7 sayılı “*Esnaf ve sanatkârların birleşerek güç birliği oluşturmaları desteklenecektir*” tedbiri dahilinde yürütülen çalışmalarda ülke çapında 35 proje toplam 6.609.105 TL tutarında destek almaya hak kazanmıştır.

Cevap 2- Her geçen gün gelişen ve büyüyen Türkiye’imizde, sorudaki şekliyle, “*yüz binlerce esnafın iş yerini kapatması*” gibi olumsuz bir durum söz konusu değildir.

Nitekim **Esnaf ve Sanatkâr Bilgi Sistemi** (ESBİS) kayıtlarına göre, 2002 yılından bugüne kadar açılan işletme sayısı, kapananlara oranla çok daha yüksektir. Öyle ki, son on yıl zarfında açılan toplam 1,7 Milyon işletme sayısına karşılık kapanan 1 Milyon işletme bulunmaktadır. Yine 2002 yılında % 95 olan kapanan / açılan işletme oranı, bir dönem % 42’ye kadar gerilemiş olup 2002-2011 ortalaması¹ ise % 67’dir. Günümüzde esnaf ve sanatkâr kesiminin, ekonomik faaliyet seviyesi açısından artık 2008 kriz öncesi seviyeye döndüğü gözlemlenmektedir. Ayrıca son üç yıllık terkin/tescil sayılarına bakıldığında esnaf ve sanatkârlar tarafından belirli amaçlarla çokça başvuru alan “el değiştirmenin” ötesinde, ekonomik hayata giriş yapan önemli sayıda yeni esnaf ve sanatkârların olduğu görülmektedir. Öyle ki, bu dönem içerisinde tescil yaptıranların sayısı, terkin yaptıranların yaklaşık olarak bir buçuk katıdır.

Bununla birlikte, uluslararası konjonktür ve gelişen ticari şartlar neticesinde işini kaybeden veya yeni iş kurmak isteyen vatandaşlarımıza, KOSGEB ve İŞKUR tarafından uygun görülen alanlarda iş kurmak üzere teşvik sağlanmaktadır. Bunlar girişimcilik ve eğitim destekleri şeklindedir.

KOSGEB bu çerçevede, girişimciliği geliştirme destekleri vermekte ve küçük esnafımızın dünyada hızla değişen pazar şartlarına ayak uydurabilmesi ve kendi ayakları üzerinde durabilmesi için projeler geliştirmektedir. Benzer şekilde İŞKUR’un 2010 yılı itibarıyla yaptığı “**Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi**” programlarından yararlananlar içinden 234 kişi esnaf ve sanatkâr olarak iş hayatına atılmış olup faaliyetlerini devam ettirmektedir. Yine esnafılığı terk edip İŞKUR’un sadece girişimcilik eğitiminden faydalananların sayısı ise 250’dir. İşini kaybeden esnaf ve sanatkârlarımızın, bu iki kurumumuzun eğitim ve desteklerinden en etkin şekilde faydalanmaları için işbirliği çalışmaları devam etmektedir.

¹ 14.12.2011 tarihi itibarıyla

Cevap 3- Ülkemizde organize perakende sektörünün ciddi bir büyüme trendi içerisinde olması, sektörün perakende ve tedarik pazarlarında farklı rekabet sorunlarını beraberinde getirmiştir.

Bu doğrultuda, ilk olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca başlatılan çalışmalar şimdilerde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na devam ettirilmektedir. Bu çalışmalardan birisi, zincir mağazaların uyguladıkları promosyonlar ve tedarikçilerden yaptıkları alımların koşulları ile ilişkili düzenlemeleri içeren ve 14.02.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan Türk Ticaret Kanunudur. Bu Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (6) numaralı alt bendi çerçevesinde; seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmanın haksız rekabet hali oluşturacağı hükmü getirilmiştir. Anılan Kanunun 1530 uncu maddesinin beşinci fıkrası ile de; alacaklıları korumak amacıyla, ticari ilişkilerde gerçekleştirilen sözleşmede öngörülen ödeme süresinin, alacaklının küçük ve orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hâllerde, altmış günü aşamayacağı hükmü kabul edilmiştir.

Konuya ilişkin diğer bir çalışma ise, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan Rekabet Kurumu tarafından yürütülmektedir. Nitekim bu Kurumumuz tarafından, sektörde yaşanan rekabet sorunlarının tespitine yönelik olarak **“Türkiye Hızlı Tüketim Ürünleri Perakendeciliği Sektör İncelemesi Çalışmaları”** başlatılmış bulunmaktadır. Bu çalışmaların ilk aşamasında Ülkemizde faaliyet gösteren hızlı tüketim ürünleri (*gıda, içecek, ev temizlik ve kişisel bakım ürünleri*) perakendecileri ve tedarikçilerden elde edilen veriler ile perakendeci - tedarikçi ilişkisinde muhtemel rekabet sorunları ele alınarak çeşitli ülkelerin perakende sektör yapıları, mevzuat ve uygulamaları detaylı bir şekilde incelenmiştir. İkinci aşamada ise tedarikçilere/üreticilere yönelik kapsamlı bir saha çalışması yapılarak Ülkemize model olabilecek uygun ülke uygulamaları analiz edilip nihai rapor hazırlanacaktır.

Bu itibarla, Rekabet Kurumunun sektöre yönelik yukarıda bahsi geçen çalışmaları ve sektördeki tüm kesimlerin talepleri dikkate alınarak; organize perakende sektörünü düzenlemeye yönelik ihtiyaç duyulan çalışmaların mümkün olan en geniş katılımı, en kısa sürede yapılması hedeflenmektedir.